

ВА 106

ОСНОВИ НА УПРАВЛЕНИЕТО

Приета: прот. №14/26.05.2016г.

Лектор: Доц.д-р Г.Милчева

АНОТАЦИЯ

Обучението по дисциплината има за цел формиране на знания за теорията и практиката на управлението на организацията. Това е първата за изучаване управленска дисциплина, тематичните направления на която се разглеждат разгърнато и самостоятелно - като отделни учебни дисциплини, през следващите семестри на обучение, поради което тя има подчертано интегративен характер. Акцентът е поставен върху придобиването на знания за отделните подходи и школи в управленската теория, за същността на управленските решения и на процеса на вземане на управленски решения, за значението на комуникационните процеси за усъвършенстване на управлението на организацията, за същността и взаимовръзките между основните функции на управление. Изучаването на учебната дисциплина ще допринесе и за формиране на умения за анализ на управленски проблеми, както и за тяхното решаване чрез използване на подходящи за съответната ситуация подходи, теории или методи.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ

Основна цел на учебната дисциплина е да формира знания за теорията и практиката на управлението на организацията, както и на умения за анализ и решаване на управленски проблеми.

В резултат на изучаването на учебната дисциплина студентите трябва:

- да разбират същността и основните принципи на управление на организацията;
- да разбират постиженията на основните школи в управленската теория и тяхното използване в практиката на съвременните организации;
- да разбират същността на процесния подход, системния подход и ситуационния подход към управлението на организацията;
- да разграничават елементите на външната и вътрешната среда на организацията;
- да разкриват същността и елементите на комуникационния процес; да познават видовете комуникации в организацията;
- да познават етапите на процеса на вземане на решение;
- да разбират същността на основните управленски функции - планиране, организиране, ръководство и мотивация, контрол;
- да анализират и предлагат решения на управленски проблеми като използват подходящи подходи, теории или методи.

ПРЕДПОСТАВКИ

Това е въвеждащ курс по управление, поради което няма изискване за предварително изучаване на определени учебни дисциплини.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	статут	кредити	редовно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Финанси	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Счетоводство и контрол	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Маркетинг	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Бизнес администрация	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Международни икономически отношения	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Икономика и маркетинг на туризма	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Публична администрация	Задължителна	6	30	30		60	30		30	
Банков мениджмънт	Задължителна	6					30		30	
МУТБ	Задължителна	6					30		30	

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1. Организация, управление, мениджър.

Същност на организацията. Формални и неформални организации. Сложни организации. Управление на организацията – същност. Нива на управление.

Мениджър. Дейности, извършвани от мениджърите. Роли на мениджъра. Умения на мениджъра.

Тема 2. Организационна ефективност. Подходи към организационната ефективност.

Тема 3. Еволюция на управленската мисъл.

Класически подход в теорията на управлението. Школа на научното управление. Принципи на научното управление. Принос на постиженията на школата за развитието на управленската теория и практика.

Школа на административното управление. Анри Файол. Принципи на управление. Принос за развитието на управленската теория и практика.

Школа на човешките отношения. Мери Фолет. Елтън Мейо. Ейбрахам Маслоу. Макгрегър.

Школа на количествените методи в управлението. Науката за управление.

Съвременни подходи в управлението на организацията. Процесен подход. Системен подход. Ситуационен подход.

Тема 4. Вътрешна среда на организацията.

Елементи на вътрешната среда на организацията. Цели. Технология. Организационна структура. Задачи. Хора.

Фактори, влияещи върху индивидуалното поведение на хората в организацията.

Тема 5. Външна среда на организацията.

Елементи на външната среда с пряко въздействие - характеристика.

Елементи на външната среда с косвено въздействие - характеристика.

Социална отговорност на организацията. Юридическа отговорност и социална отговорност.

Аргументи “за” и “против” социалната отговорност. Бизнес етика.

Тема 6. Свързващи процеси в организацията.

Комуникации - същност, видове.

Комуникационен процес - елементи, етапи.

Стилове на управление в зависимост от използваните комуникационни стратегии. Стратегии за усъвършенстване на междуличностните комуникации.

Барииери пред междуличностните комуникации.

Барииери пред организационните комуникации.

Тема 7. Вземане на решение.

Същност на управленските решения. Видове решения. Етапи на процеса на вземане на решение.

Фактори, влияещи върху процеса на вземане на управленски решения.

Групови методи за вземане на решение.

Количествени методи за вземане на решение. Вземане на решения в условия на определеност.

Вземане на решения в условия на риск - матрица на решенията. Вземане на решения в условия на неопределеност - критерии за избор на варианти.

Тема 8. Планирането като функция на управлението.

Същност на планирането. Организационни цели. Същност и предназначение на организационните цели. Видове цели. Управление на процеса на определяне на целите на организацията.

Стратегическо планиране - същност. Стратегия. Видове стратегии. Етапи на съставяне на стратегическия план на организацията. Мисия. Цели. Анализ на външната среда. Вътрешен анализ. Стратегически алтернативи. Корпоративна стратегия – портфейлни методи. Бизнес стратегия – конкурентни стратегии. Функционални стратегии. Оценка на стратегията.

Планиране на реализацията на стратегията. Тактически планове. Оперативни планове. Едноцелеви планове – програми, проекти. Текущи планове – политики, процедури, правила. Разработване на бюджети. Управление по цели.

Тема 9. Организационна функция.

Същност на организационната структура. Разделение на труда и създаване на организационни подразделения. Делегиране, отговорност, пълномощия. Линейни и щабни пълномощия. Централизация и децентрализация. Методи за координация.

Видове организационни структури. Бюрокраична организация. Функционална организационна структура. Дивизионални организационни структури. Адаптивни организационни структури.

Тема 10. Ръководство и мотивация.

Ръководна функция. Лидерство. Лидери и мениджъри.

Поведенчески подход към лидерството – Р.Ликерт.

Ситуационен подход към лидерството. Концепция за континуум на лидерството. Ситуационна теория на Фред Фидлър.

Нови подходи към лидерството.

Мотивация. Модел на мотивацията на поведението. Потребности. Възнаграждения.

Съдържателни теории за мотивация. Теория за йерархията на потребностите на Маслоу. Теория за потребностите на Макклелънд. Двухфакторна теория за мотивацията на Хърцбърг.

Процесни теории за мотивация. Теория на очакванията на В. Вруум. Теория за справедливостта.

Модел на Портър - Лоулър.

Тема 11. Контрол.

Контролът като управленска функция - взаимовръзки с другите управленски функции.

Видове контрол. Методи за контрол.

Характеристики на ефективната система за контрол.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Използват се интерактивни и традиционни методи на обучение – работа в групи, мозъчна атака, дискусии, разработване на курсова задача.

Студентите разработват курсова задача самостоятелно или по групи от двама до трима човека. Най-добрите курсови задачи се представят пред учебната група под формата на презентация на PowerPoint.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Работа на всеки студент през семестъра се оценява с текуща оценка. Текущата оценка се получава на базата на оценката от два текущи теста и оценката на курсовата задача. Върху текущата оценка оказва влияние и участието при обсъждането на казусите и решаването на тестовете по съответната тема в рамките на семинарните занятия.

Семестриалният изпит е изпитен тест. Освобождаване от него се допуска с много добра и отлична оценка, получена от двата теста и оценката от презентацията на самостоятелната курсова задача пред учебната група. При формирането на крайната оценка, освен резултатът от семестриалния изпит, се има предвид и текущата оценка.

За студентите от задочно обучение семестриалният изпит е писмен тест.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Кузманова М., М. Александрова, Мениджмънт. Теория и практика, Из-во „Везни-4”, 2013.
2. Griffin R. M., Management, South-Western College Pub; Eleventh Edition, 2012.
3. Griffin R. M., Management. Principles and Practices, Thomson South-Western; Eleventh Edition, 2012.
4. Daft R., Management, Twelfth Edition, Cengage Learning, 2015
5. Robbins St., D. De Cenzo, M. Coulter, Fundamentals of Management: Essential Concept and Applications , 9th Edition, Pearson, 2014
6. Robbins St., M. Coulter, Management, 12th Edition, Pearson, 2013.
7. Mullins L.J., Management and Organisational Behaviour, Tenth Edition, Pearson, 2013
8. Daft R., Organizational Theory & Design, Eleventh Edition, South-Western, Cengage Learning, 2013.
9. Станчева А., Организация на управлението, Варна, Изд.къща Стено, 2014.
10. Милчева Г., Г. Куртева, В. Славянска, Основи на управлението, Из-во ЕКСИПРЕС, 2008.
11. Донъли Джеймс, Х., Джеймс Л. Гибсън, Джон Н. Иванчевич - Основи на мениджмънта, Изд. Отворено общество, С., 1995.
12. Сб. Мислители в бизнеса. Гиганти в мениджмънта., С., Класика и стил, 2009.

ИЗПИТЕН ВЪПРОСНИК

ВА 106

ОСНОВИ НА УПРАВЛЕНИЕТО

Лектор: Доц.д-р Г.Милчева

Тема 1. Организация, управление, мениджър.

Същност на организацията. Формални и неформални организации. Сложни организации. Управление на организацията – същност. Нива на управление.

Мениджър. Дейности, извършвани от мениджърите. Роли на мениджъра. Умения на мениджъра.

Тема 2. Организационна ефективност. Подходи към организационната ефективност.

Тема 3. Еволюция на управленската мисъл.

Класически подход в теорията на управлението. Школа на научното управление. Принципи на научното управление. Принос на постиженията на школата за развитието на управленската теория и практика.

Школа на административното управление. Анри Файол. Принципи на управление. Принос за развитието на управленската теория и практика.

Школа на човешките отношения. Мери Фолет. Елтън Мейо. Ейбрахам Маслоу. Макгрегър.

Школа на количествените методи в управлението. Науката за управление.

Съвременни подходи в управлението на организацията. Процесен подход. Системен подход. Ситуационен подход.

Тема 4. Вътрешна среда на организацията.

Елементи на вътрешната среда на организацията. Цели. Технология. Организационна структура. Задачи. Хора.

Фактори, влияещи върху индивидуалното поведение на хората в организацията.

Тема 5. Външна среда на организацията.

Елементи на външната среда с пряко въздействие - характеристика.

Елементи на външната среда с косвено въздействие - характеристика.

Социална отговорност на организацията. Юридическа отговорност и социална отговорност.

Аргументи “за” и “против” социалната отговорност. Бизнес етика.

Тема 6. Свързващи процеси в организацията.

Комуникации - същност, видове.

Комуникационен процес - елементи, етапи.

Стилове на управление в зависимост от използваните комуникационни стратегии. Стратегии за усъвършенстване на междуличностните комуникации.

Барииери пред междуличностните комуникации.

Барииери пред организационните комуникации.

Тема 7. Вземане на решение.

Същност на управленските решения. Видове решения. Етапи на процеса на вземане на решение.

Фактори, влияещи върху процеса на вземане на управленски решения.

Групови методи за вземане на решение.

Количествени методи за вземане на решение. Вземане на решения в условия на определеност. Вземане на решения в условия на риск - матрица на решенията. Вземане на решения в условия на неопределеност - критерии за избор на варианти.

Тема 8. Планирането като функция на управлението.

Същност на планирането. Организационни цели. Същност и предназначение на организационните цели. Видове цели. Управление на процеса на определяне на целите на организацията.

Стратегическо планиране - същност. Стратегия. Видове стратегии. Етапи на съставяне на стратегическия план на организацията. Мисия. Цели. Анализ на външната среда. Вътрешен анализ. Стратегически алтернативи. Корпоративна стратегия – портфейлни методи. Бизнес стратегия – конкурентни стратегии. Функционални стратегии. Оценка на стратегията.

Планиране на реализацията на стратегията. Тактически планове. Оперативни планове. Едноцелеви планове – програми, проекти. Текущи планове – политики, процедури, правила. Разработване на бюджети. Управление по цели.

Тема 9. Организационна функция.

Същност на организационната структура. Разделение на труда и създаване на организационни подразделения. Делегиране, отговорност, пълномощия. Линейни и щабни пълномощия. Централизация и децентрализация. Методи за координация.

Видове организационни структури. Бюрокраична организация. Функционална организационна структура. Дивизионални организационни структури. Адаптивни организационни структури.

Тема 10. Ръководство и мотивация.

Ръководна функция. Лидерство. Лидери и мениджъри.

Поведенчески подход към лидерството – Р.Ликерт.

Ситуационен подход към лидерството. Концепция за континуум на лидерството. Ситуационна теория на Фред Фидлър.

Нови подходи към лидерството.

Мотивация. Модел на мотивацията на поведението. Потребности. Възнаграждения.

Съдържателни теории за мотивация. Теория за йерархията на потребностите на Маслоу. Теория за потребностите на Макклелънд. Двухфакторна теория за мотивацията на Хърцбърг.

Процесни теории за мотивация. Теория на очакванията на В. Вруум. Теория за справедливостта.

Модел на Портър - Лоулър.

Тема 11. Контрол.

Контролът като управленска функция - взаимовръзки с другите управленски функции.

Видове контрол. Методи за контрол.

Характеристики на ефективната система за контрол.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Кузманова М., М. Александрова, Мениджмънт. Теория и практика, Из-во „Везни-4”, 2013.
2. Griffin R. M., Management, South-Western College Pub; Eleventh Edition, 2012.
3. Griffin R. M., Management. Principles and Practices, Thomson South-Western; Eleventh Edition, 2012.
4. Daft R., Management, Twelfth Edition, Cengage Learning, 2015

5. Robbins St., D. De Cenzo, M. Coulter, Fundamentals of Management: Essential Concept and Applications , 9th Edition, Pearson, 2014
6. Robbins St., M. Coulter, Management, 12th Edition, Pearson, 2013.
7. Mullins L.J., Management and Organisational Behaviour, Tenth Edition, Pearson, 2013
8. Daft R., Organizational Theory & Design, Eleventh Edition, South-Western, Cengage Learning, 2013.
9. Станчева А., Организация на управлението, Варна, Изд.къща Стено, 2014.
10. Милчева Г., Г. Куртева, В. Славянска, Основи на управлението, Из-во ЕКСИПРЕС, 2008.
11. Донъли Джеймс, Х., Джеймс Л. Гибсън, Джон Н. Иванчевич - Основи на мениджмънта, Изд. Отворено общество, С., 1995.
12. Сб. Мислители в бизнеса. Гиганти в мениджмънта., С., Класика и стил, 2009.